

„Bycie rodzicem to najważniejszy, najbardziej odpowiedzialny zawód świata”.

Rodzina jest najważniejszym elementem więzi społecznych dziecka. Stworzenie atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia przez zaspokajanie potrzeb dziecka w rodzinie jest warunkiem jego prawidłowego rozwoju.

Według Stefana Szumana "dzieciom potrzeba ciepła uczuciowego, tak jak roślinom potrzebne jest słońce". Najwięcej tego ciepła może dzieciom dostarczyć kochająca się rodzina. Dlatego tak wielkie jest znaczenie wzrastania dziecka w rodzinie.

Środowisko rodzinne jest wyjątkowym środowiskiem wychowawczym, odpowiadającym potrzebom naturalnym dziecka, a przede wszystkim jego potrzebom psychicznym takim jak potrzeba miłości, poczucie bezpieczeństwa i bliskości, przynależności i szacunku, godności i piękna, wzoru i ideału.

Rodzina przez zamierzone oddziaływanie opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ wynikający z wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami oraz wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka.

Poprzez takie oddziaływanie przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie.

Identyfikując się z nią, dziecko współtworzy i przejmuje kultywowane w rodzinie poglądy, postawy, wzory zachowania i postępowania. To, czego uczymy się w rodzinie, pozostaje na całe życie.

Ważnym elementem funkcjonowania rodziny jest również to, że odzwierciedla w swej strukturze przeobrażenia ogólnospołeczne, z czasem dostosowując się do nich. Łącząc elementy tradycji z elementami postępującej nowoczesności, ułatwia swoim członkom adaptację do zmieniającej się rzeczywistości społecznej, jednocześnie będąc dla niej oparciem i strefą ochronną.

Jeśli jej kondycja pogarsza się to wpływa to destrukcyjnie na funkcjonowanie nie tylko jednostki, ale również społeczeństwa. Większość tych dzieci, które osiągają powodzenie, gdy dorosną, pochodzi z domów, w których postawy rodzicielskie w

stosunku do nich były przychylne i gdzie panowały zdrowe stosunki pomiędzy nimi a rodzicami.

A. Roe i M. Siegelman opisali pięć postaw rodzicielskich:

- **kochająca**: rodzice stwarzają dziecku ciepły klimat miłości, pomagają w ważnych sprawach, stosują metody perswazji i raczej unikają kar,
- **wymagająca**: rodzice ustalają dziecku wysokie wymagania, wprowadzają zarządzenia i żądają ich bezwzględnego przestrzegania, cechuje ich dominacja, despotyzm i nieliczenie się ze zdaniem dziecka,
- **ochraniająca**: rodzice są w stosunku do dziecka pobłażliwi, dają mu specjalne przywileje, wylewni uczuciowo, izolują dziecko od kontaktów z rówieśnikami,
- **odrzucająca**: rodzice są chłodni i wrogo ustosunkowani wobec swojego dziecka, nie liczą się z jego zdaniem,
- **liberalna**: rodzice raczej nie interesują się dzieckiem, są mało zaangażowani w jego wychowanie.

Nie zawsze postawy rodzicielskie są właściwe. Nieprawidłowość może wynikać albo z dystansu w stosunku do dziecka, albo z nadmiernej koncentracji na nim.

Postawa nadmiernie ochraniająca może powodować u dziecka opóźnienie dojrzałości społecznej, brak inicjatywy i ograniczoną samodzielność. Również nadmierne wymagania sprzyjają powstawaniu takich cech jak: brak wiary we własne siły, niepewność, lękliwość i uległość.

Przy postawie odtrącającej, dziecko może wykazywać trudności przystosowawcze, agresywność, kłótność i nieposłuszeństwo.

Natomiast gdy rodzice wykazują postawę unikającą wobec dziecka, może być ono nieufne i konfliktowe, a także niezdolne do nawiązywania trwałych więzi uczuciowych.

Postawy rodzicielskie warunkują styl wychowania w rodzinie.

Wychowanie demokratyczne jest jednym z najwłaściwszych systemów wychowawczych. Rodzina demokratyczna charakteryzuje się tym, że wszyscy wspólnie przeżywają sprawy wszystkich i wspólnie uczestniczą w rozwiązywaniu wszelkich problemów.

O ile wychowanie demokratyczne wiąże się ze wspólnym wypracowaniem praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny, o tyle wychowanie autokratyczne wynika z przeświadczenia rodziców o konieczności dominowania nad dziećmi i narzuceniu im wybranego przez siebie sposobu postępowania.

Demokratyczność w wychowaniu sprzyja tolerancji, odpowiedzialności i świadomym oraz intencjonalnym przestrzeganiu norm społecznych. Zaś autokratyczność wychowania prowadzi w późniejszym okresie życia do pewnej sztywności i formalnego stosunku wobec innych ludzi.

O wychowaniu liberalnym natomiast, można mówić wtedy, gdy rodzice zostawiają dziecku pełną swobodę. Dziecko samo kieruje swym wychowaniem, a rodzice wykazują zupełny brak zainteresowania dzieckiem. Ten styl wychowania wiąże się często z brakiem uczuć rodziców w stosunku do dziecka, jak również brakiem odpowiedzialności za dziecko i jego bezpieczeństwo. W rezultacie, dziecko wychowywane liberalnie nie potrafi samo określić zasad postępowania i często nie potrafi przystosować się do nowych wymagań.